

Napokon govori o učenju komparativne religiozne znanosti, o biblijskim apokrifima, exegezi, o poteškoćama u tumačenju Biblije, o profesoru Biblije, o osnovi biblioteke biblijske.

Za uređenje biblioteke savjetuje sa svojim učiteljem Vigourux: 1. Kupujte biblijske knjige potrebite ili korisne za aktuelni studij. 2. Djela, koja preporuča već samo ime pisca ili kompetentni muževi. 3. Ne kupuj naprosto knjigu, koju pred tobom hvale.

4. Ne quid nimis. Dosta tri ili četiri djela, koja rade o istom predmetu.

U apendiks razjašnjuje mnoge listove. Knjiga se sama preporuča. Svaki tko ljubi sv. Pismo, i pročita ovo lijepo djelo, zaliubit će ga još više i porasti će poštovanje prema njemu.

Dr. Franjo Zagoda.

Duperray: Le Christ dans la vie chrétienne d'après Saint Paul. Gand »Veritas« 1920.

Pisac iznio je u svojoj doktorskoj disertaciji, koju je izradio na teološkom fakultetu u Lionu, znamenito pitanje o uniji između Krista preslavne glave mističkog tijela njegova, Crkve i udova njegovih t. j. vjernika prema nauci velikoga Apostola.

U uvodu promatra razna herezička, zatim mišljenja katolička, napose škole molinističke i tomiističke. Jer kad se raspravlja o sakramentalnoj milosti ili odnošaju osobe Kristove prema nama, radi se uvijek o problemu, kako djeluje Bog na čovjeka.

Tezu je podijelio u četiri glave.

Prva glava *L'incorporation au Christ* raspravlja o

našoj uniji s Kristom. Konstatira tu činjenicu. Pred vratima Damaska za realne aparicije Gospodinove postade ta unija, o kojoj Apostol često govori n. pr. *συνπλάσσειν, συνσταυρωθῆσα, συναδιζείν* itd.

Da upoznamo narav te divne unije, služi se Apostol mnogim analogijama. Vjernike prisposobljava sa njihovom, familijom, zgradom Božjom. Pokršteni Židovi i pogani stan su Božji, čiji je ugalni kamen Krist.¹ On poređuje tu uniju sa ženidbenom zajednicom,² prisposodobom, koja dolazi često u S. Zovjetu, a više puta i u Evandelju. Nadalje služi se analogijom čovječjega tijela,³ da provede svoju nauku o Kristu mističkom. Apostol promatra sad Krista naravnoga t. j. Sina Božjega, koji se inkarnirao, koji je umro na križu i uskrsnuo; a sad mističkoga Krista.

Naravni Krist je glava Krista mističkoga, čije je tijelo: Crkva. Mistički Krist se popunjuje Crkvom obuhvata sve kršćane, kao svoja uda; to je Krist koji živi u nama, koji nas posvećuje, s nama se sjedinjuje; to je potpuni Krist, koji uvijek živi. Sv. Augustin: *Totus Christus caput et corpus est; caput unigenitus Dei Filius et corpus eius Ecclesia; sponsus et sponsa, duo in carne una.*

Ove prisposobe i analogije uče nas, da je ta unija intimna, životna i trajna. Ta je unija tajinstvena, ali realna. Nije to puko maštanje, niti jednostavna abstrakcija, nego je to prava realnost, koja rada realnim posljedicama.

¹ Ef. 2, 19.—22. ² Rim 7, 2—5; II. Kor. 11, 2; Ef. 5, 4—32. ³ I. Kor. 12, 12—31. Rim 12, 4—5; Col. 1, 24; I. Kor. 11, 3. Ef. 1, 22—23.

Inkorporacijom u Krista nastaje novi naš odnošaj prema Bogu Ocu i Duhu Svetom. Vjernici su posinci Božji, braća Kristova.¹ nestaje rop-skog straha², koji je vladao u S. Z. Kršćani su baštinici Božji, subaštinici Kristovi.³ Bog je doista Otac naš u Kristu Isusu. U tom svijetlu padaju sve ograde spolne, socijalne i narodne.⁴

Unijom nastaje nainicniji odnošaj prema Duhu Svetom. Duh sveti stanuje u svakom vjerniku,⁵ kao u svom hramu.⁶ Delovanje njegovo opaža se u svakom kršćaninu, koji se povjerava njegovu vodstvu.⁷ Njegova je asistencija potrebna u velikom i malom;⁸ da se spasemo, pače da s poštovanjem izgovorimo ime Isus.⁹ Duh sveti je nazočan i djeluje u Crkvi.¹⁰ Duh sveti kao Duh Kristov je duša mističkog tijela Kristova, Crkve. On kao duša Crkve paralelno djeluje sa Kristom njezinom glavom. Ali nema ovdje konfuzije osoba. Mi ga dobivamo po Kristu.

Kršćani inkorporirani Kristu postaju udi jedan drugomu.¹¹ Unija kršćana u Kristu tako je intimna, da rušiti je znači odijeliti se od Krista mističkoga.

Što je različito svojstvo pojedinih organa, ne smeta ništa jedinstvu, pače ga promiče.¹² Ta unija stvara među kršćanima jednakost.¹³

Prema tomu Apostol mogao je pisati Filemonu, da primi Onezima, ne više kao roba, nego više od roba, kao brata ljubeznoga... u Gospodinu. Kolike li intimnosti kršćanske u prvo doba.

Ujedinjeni u Kristu kršćani su braća u Kristu. Kao udi istoga tijela treba da su kršćani solidarni. Gospodin dopustio je da budu razne službe i razni organi u crkvi za

opće dobro. Svi su oni, imali veće ili manje dostojanstvo, jednako potrebiti i sve treba cijeniti. Svi treba da rade za korist pojedinca, kao i za dobro cijelog Krista mističkoga, dakako svaki ud prema svojoj snazi da raste i da bude zdravo cijelo tijelo.¹⁴

Ta divna unija vodi nas k dogmi, da svi kršćani čine općinu svetih. Prema tomu tko griješi protiv brata, griješi protiv Krista; tko ne ljubi brata, ne ljubi Krista.

U drugoj glavi raspravlja o životu u Kristu (*La vie dans le Christ*).

Kršćani združeni s Kristom primaju od preslavne glave rasvjetu, da upoznadu istinu i milost, da obiluju dobrim djelima. Pavao upotrebljava 64 puta formulu *ἐν Χριστῷ* i to najčešće, da označi mističku uniju s Kristom.

Udi Kristova mističkog tijela postajemo u svetom krstu. Zato Pavao govori, da smo kršteni u Kristu, u ime Kristovo, obučeni u Krista.

U krštenju ne združujemo se samo s Kristom, nego smo posvećeni za kršćanski život po zajednici s Kristom unrlim i uskrsnulim.¹⁵ Prvotni obred uronjivanje bio je simbol smrti a emerzija, izlaženje iz

¹ I. Kor. 1, 3; Ef. II, 18; Ef. I, 3.—5. ² Rim 8, 14.—16. ³ Rim 8, 17. ⁴ Gal. 3, 26, 27. ⁵ Rim 8, 9.; I. Kor. 3, 16; II. Tim 1, 14. ⁶ I. Kor. 3, 16, 17; Ef. 4, 30. ⁷ Djel. ap 1, 5, 11, 16; Tit. 3, 5; Rim 8, 11. ⁸ Ef. 1, 13. 14. ⁹ I. Kor. 12, 1.—3. ¹⁰ I. Kor. 12, 3.—13. ¹¹ Rim 12, 4. 5.; Ef. 4, 25. ¹² I. Kor. 12, 14.—20. ¹³ Filem. 16. ¹⁴ I. Kor. 12, 21.—35.; Rim 12, 3.—8.; Ef. 4, 7.—16. ¹⁵ Rim 6, 3; Gal. 3, 27; I. Kor. 1, 13.—17; Rim 13, 14.

vođe simbol uskrsnuća i života. Apostol aludira, upozorujući na taj obred, na čišćenje duše, kako postaje novi stvor. No osobito naglašuje govoreći o krstu tajnu smrti i života.¹

U poslanici Rimljanima tumači, da krst, smrt i ukop mistički, dijeli nam u svoj opsežnosti (veličini) život Kristov, milosni život duše i život tijela, pošto smo primili u krstu klicu slavnoga uskrsnuća. Jer smo s Kristom uskrsnuli na novi život, treba da i živimo u novom životu. Krist je pobijedio grijeh i smrt.

U krstu aplicira se kršćaninu pobjeda Kristova. Krštenjem smo dionici smrti Kristove. Pokopani smo s njime. Ali kako je Krist uskrsnuo tako i mi ustajemo na novi život. Prema tomu smo u krštenju dionici uskrsnuća Kristova. Krštenjem razapet je naš stari čovjek s Kristom. Kao što je smrt Kristova definitivno svladala grijeh, tako smo i mi na krštenju u uniji s Kristom umrli grijehu. U krštenju primamo milost, da živimo u Kristu za Boga, kao što on živi. Dužnost je naša, da taj život za Boga praktički realiziramo.

Ako smo i obukli Krista, pad nije isključen; ali možemo i treba da naša asimilacija što više raste.

Pavao promatra sa dvostrukog gledišta život u Kristu. Svaki kršćanin osjeća u sebi mješavinu slabosti, koja dolazi od njegove čovječje prirode, i jakosti, koja dolazi od Boga.

¹ I. Kor. 6., 11.; Ef. 5, 26.; Tit. 3, 5.; Rim 7, 14.—25.; II. Kor. 13., 4. ² Gal. 2, 20.; II. Tim. 2, 12.; Rim 6, 4.; Rim 8, 7.; Ef. 2, 6.; II. Tim. 2, 12.

Da živimo u Bogu i Kristu treba da smo s Kristom razapeti, s njim umrli, pokopani. Samo tada s njim ćemo živjeti, uskrsnuti, s njim biti proslavljeni i s njim kraljevati.²

Prema tomu život u Kristu je u isto doba tajna smrti i života. Pavao ne rastavlja ova dva gledišta.

Tako u poslanici II. Korinć. govori o patnjama, koje podnose Apostoli propovijedajući evanđelje. Te su svakako dokaz slabosti, ali su ujedno izvor jakosti, one su povod smrti, ali zajedno izvor života u Kristu. Nutarnji čovjek se obnavlja, raste na ruševinama izvanjega, slabog čovjeka.³ Askeza ne razara, nego gradi sve ljepšu duhovnu zgradu. Zato se i Apostol jedino ponosi križem Kristovim.⁴ On nastavlja u životu svomu misterij smrti i uskrsnuća Spasiteljeva kao ud utjecanjem glave; a ne kao jednostavna kopija.

A što vrijedi za Pavla, vrijedi za sve kršćanine. Na Kalvariji je provedena separacija između Krista i bezbožnog svijeta. U krštenju je postao vjernik novi stvor, umro je svijetu, a prema tomu i tijelu i tjelesnim djelima. Svukao je staroga, grješnog čovjeka, a obukao novoga čovjeka.⁵

Dakako da: umrijeti svijetu, tijelu i starom čovjeku je nužna pogodba za novi život; no to je sredstvo, a ne svrha. Svrha je morifikacija života. Stari čovjek treba da umre, da uskrsne novi čovjek.

U novom čovjeku stanuje Krist.⁶

³ II. Kor. 4., 7.—17.

⁴ Gal. 6., 14.—17.

⁵ Gal. 5., 16.—25.; Col. 3., 1.—17., Ef. 4., 17.—25., II. Kor. 5., 17.; Gal. 6., 15., 4.

⁶ Ef. 3., 14.—17.

On živi u Kristu, ali i Krist žive u njemu. Čovjek treba da se umanjuje, a Krist treba da u njemu raste. U njemu radi i moli Duh Kristov. Takova duša svom energijom teži za Kristom, za asimilacijom s Kristom. Ne rasplina se osobnost njezina, no unutarnji život sasvim se promijenio. Mističkom unijom sa Kristom ključa u duši novi život, da misli, čuti, radi u Kristu, kao Krist. Krist je Apostolu život. Apostol više ne živi nego po njemu i za njega.¹

Apostol često poziva vjernike, da nasljeđuju Krista. To nasljeđivanje treba da je unutarnje i da zaokupi sasvim dušu. Treba da ga nasljeđuju u tajni njegove smrti i u tajni njegova uskrsnuća. Treba da zagrlje križ Kristov da budu dionici uskrsnuća njegova.²

Kao osobito sredstvo unije sa Kristom spominje Apostol euharistiju. Koji primaju euharističkoga Krista, postaju pričesnici tijela i krvi Kristove; euharistijom se najdivnije utvrđuje međusobno kršćansko jedinstvo. — Euharistička unija s Kristom je unija s Kristom, koji je trpio. No kršćanska pričest je ujedno zajednica sa Kristom uskrsnulim i proslavljenim.³ Zaista po euharistiji nastaje novi savez između Boga i čovjeka.

Kršćanin združen sa Kristom u krštenju, najuže sjedinjen u Euharistiji, ne smije da miruje, nego

treba uvijek da stupa i napreduje u Kristu (III. glava glorification avec le Christ). Treba da raste do zamjerne duhovne visine u dobu čovjeka, savršena u Kristu i po Kristu!

No taj duhovni razvoj i napredak kršćanski je ujedno razvoj Kristov u kršćanima i po kršćanima: da se sagradi tijelo Kristovo. Mistički Krist treba po nama da raste i mi moramo rasti, da se što više mistički Krist razvije. Vjernik ne smije samo da misli egoistički na svoje spasenje; on treba da radi, te se umnoži slava Kristova. Prema tomu svrha je kršćanina, da predobije duše za Krista, da pridruži Kristu nove članove.

Združeni s Kristom putujemo u vječnu slavu. Opravdani milošću njegovom, naš slavni život sakriven⁴ je u Bogu s Kristom, i poslije će se potpuno objavit. Kao prvi zalog uskrsnuća i slavnog života je Duh sveti.⁵ Drugi je naše posinastvo⁶, a treći zalog naše buduće proslave je ljubav,⁷ koju Bog ima prema nama.

Prema tomu smrt kršćaninu, kako god je sa prirodnog stanovišta neugodna i premda bismo željeli odmah se obući u svoj nebeski stan i da na krhko zemaljsko tijelo obučemo proslavljeno, radujemo se smrti, znajući, da ćemo doći u domovinu nebesku, iz progonstva kući svojoj i da nas čeka čvrsta vječna zgrada, t. j. proslava na dan slavnog uskrsnuća.⁸

¹ I. Kor. 3., 6.; Rim 8., 9., 26. I. Kor. 4., 6., Ef. 3., 17.; Gal. 2., 19.—21.; Filip 1., 24.

² I. Kor. 4., 16.; Ef. 5., 1; Filip. 2., 1.—11.; 3., 17.

³ I. Kor. 10., 14.—22., 11., 23.—34.

⁴ Ef. 4., 10.—16.

⁵ Kol. 3., 3. 4.

⁶ Rim. 8., 14.—30.

⁷ Rim. 31.—39.

⁸ II. Kor. 5., 1.—8.

O uskrsnuću tijela govori često Apostol.¹

Jer smo združeni s Kristom, treba da su i udovi ondje, gdje je preslavna glava. Krist je causa meritoria et exemplaris uskrsnuća našeg. Pavao govori osobito u poslanicama Kološanima i Efežanima o tajni Kristovoj. Ta je vječna osnova Božja spasiti sve ljude. Ova tajna bila je sakrita do ponoće vremena. Apostol postao je propovjednik te uzvišene tajne, čiji je predmet: otkup po Kristu, s kojim kao glavom treba da se združi svako stvorenje.

Koji su s Kristom združeni, sve im pripada, a oni su Kristovi; a Krist je Božji. Združeni po Kristu s presvetim Trojstvom naći ćemo

konačnu proslavu svoju s Kristom u Trojstvu. Povučeni s Kristom u krilo blaženoga Trojstva vladat će ondje najdivnije jedinstvo. Apostol ushićen slavi Trojstvo radi neizmjernoga milosrda prema nama.²

U četvrtoj glavi pokazuje pisac, kako je divno proveo Apostol u praksi svoju nauku. *Le Christ dans la vie de saint Paul*.

Disertacija pisana je lijepim stilom i velikom toplotom. Upotrebio je dovoljnu literaturu i pojedine odlomke razjasnio brojnim bilješkama. Preporučujemo osobito bogoslovima, kako bi poraslo oduševljenje, da se što više izgradi mistički Krist u hrvatskom narodu.

Dr Franjo Zagoda.

¹ I. Kor. 15., 30.—32.; Rim. 15., 17.—26.; I. Sol. 4., 14. i t. d.

² Rim 11, 32.—36.

ERRATA — CORRIGE.

U prošlom broju Bogosl. Smotre ispravi ove pogriješke:

Na str. 37, redak 16. odozgora mjesto »o narednoj točki« čitaj »u narednoj točki«.

Na str. 42, redak 6. i 16. odozgora mjesto »sonscientia« čitaj »conscientia«.

Na str. 44, redak 13. odozdola mjesto »pravcu« čitaj »pravu«.

Na str. 44, redak 7. odozdola mjesto »latae sententiae« čitaj »ferendae sententiae«.